

Obsah

Úvod	9
1. K pojmům gramotnost, negramotnost, funkční gramotnost	13
1.1. Funkční gramotnost	15
1.2. Negramotnost, funkční negramotnost	21
1.3. Vztah funkční gramotnosti a čtenářské gramotnosti	22
2. Čtenářská gramotnost	24
2.1. Čtenářská gramotnost v soustavě jiných druhů gramotnosti	25
3. Faktory ovlivňující rozvoj čtenářské gramotnosti	27
3.1. Sociální a rodinné determinanty	28
3.1.1. Postoje rodičů a domácí gramotnostní prostředí	30
3.1.2. Socioekonomický status rodiny	36
3.2. Škola	39
3.3. Další faktory působící na rozvoj čtenářské gramotnosti	41
4. Vzdělávání romských žáků	42
4.1. Sociální znevýhodnění	43
4.2. Jazyková situace romských žáků	44
4.2.1. Akvizice jazyka	45
4.2.2. Romský etnolekt češtiny	45
4.2.3. Jazyková kompetence z hlediska recepce	48
4.2.4. Jazyková kompetence z hlediska produkce	50
4.2.5. Výsledky romských žáků v testech čtenářské gramotnosti	52
4.3. Vzdělávání Romů na základních školách a základních školách praktických	53
5. Čtenářská gramotnost a kurikulum	56
5.1. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání	56
5.2. Standardy český jazyk a literatura	58
5.3. Další dokumenty	59

6. Porozumění textu	61
6.1. Rozvoj prvopočáteční gramotnosti	61
6.2. Diferenciace čtení	62
6.3. Procesy porozumění textu	63
6.3.1. Čtenářské strategie a čtenářské dovednosti	64
6.3.2. Klasifikace čtenářských strategií	65
6.4. Výzkumy PISA a PIRLS	68

7. Východiska pro výzkumnou část 70

VÝZKUMNÁ ČÁST

8. Metodologie výzkumné části	81
8.1. Východiska výzkumu PIRLS	81
8.2. Cíle výzkumu	82
8.3. Výzkumné otázky	83
8.4. Hypotézy výzkumu	83
8.4.1. Hypotézy vztahující se k obecným charakteristikám žáků	83
8.4.2. Hypotézy vztahující se k rodinnému prostředí žáků	83
8.4.3. Hypotézy vztahující se k osobnostním charakteristikám žáka	84
8.4.4. Hypotézy vztahující se ke škole a metodám práce s textem	84
8.5. Výzkumný design	85
8.6. Výběrový soubor	87
8.7. Koncepce šetření	89
8.8. Testové nástroje	90
8.9. Dotazník pro žáky	90
8.10. Dotazník pro učitele	91
8.11. Test čtenářské gramotnosti	91
8.12. Způsob zpracování a vyhodnocení dat	93

9. Deskriptivní statistiky	94
9.1. Deskriptivní statistiky žákovského dotazníku	94
9.2. Deskriptivní statistiky učitelského dotazníku	110
9.3. Deskriptivní statistiky testu čtenářské gramotnosti	119
9.4. Analýza nenormovaných odpovědí	124

10. Inferenční statistiky	128
10.1. Testování normality rozložení výsledků testu čtenářské gramotnosti	128
10.2. Výběr statistických technik pro testování hypotéz	129
10.3. Testování hypotéz	130
10.3.1. Hypotézy vztahující se k obecným charakteristikám žáků	130
10.3.2. Hypotézy vztahující se k rodinnému prostředí žáků	131
10.3.3. Hypotézy vztahující se k osobnostním charakteristikám žáka	133
10.3.4. Hypotézy vztahující se ke školnímu prostředí	135
11. Shrnutí výsledků	138
12. Závěry	145
12.1. Závěry pro další výzkum a pro měření čtenářské gramotnosti	145
12.2. Závěry pro vzdělávací politiku	145
12.3. Závěry pro vzdělávací praxi	146
Použitá literatura	148
Seznam grafických prvků	164
Seznam příloh	167
Rejstřík	192
Resumé / Summary	195